

Gemensam artikel av Dan Sjöblom, generaldirektör Konkurrensverket, Gunnar Stetler, överåklagare och chef för Riksenheten mot korruption och Ingemar Hansson, generaldirektör Skatteverket, publicerad i Dagens Industri den 12 maj 2012

Mutor hotar hela samhället

I går föll domen i mutmålet i samband med bygget av nationalarenan i Solna. Sverige måste tillbaka till nolltolerans mot mutor - och det kan ny lagstiftning hjälpa till med. Det skriver Dan Sjöblom, Konkurrensverket och Ingemar Hansson, Skatteverket, samt överåklagaren Gunnar Stetler.

Sverige får inom kort en ny lagstiftning mot mutor. Det är bra. Misstankar om korruption i bland annat kommunala och statliga byggupphandlingar upprör de flesta. Offentliga aktörer som köper varor och tjänster måste ta ett tydligt ansvar för att sätta stopp för mutor, karteller och fusk med upphandlingsreglerna.

Vi vill ha nolltolerans mot korruption. Korruptionen är ett hot mot medborgarnas och företagens vilja att göra rätt för sig och mot deras önskan att bidra till ett väl fungerande samhälle. Nolltolerans mot korruption, i kombination med effektiva regelverk och tidig kontroll av att reglerna följs, kan minska även andra sorters fusk.

Offentliga inköp kan bli ett minfält av risker. I viss utsträckning kan minorna dessutom utlösas av varandra. Det finns nämligen en uppenbar risk att korruption sammanfaller med karteller, skattefusk och fusk med upphandlingsreglerna. En hemlig kartell kan, genom att använda sig av mutor, vilja påverka en upphandlare att släppa sekretessbelagd information eller att inte avslöja kartellen. Företag kan också vilja få upphandlaren att blunda för att skatter och avgifter inte redovisas korrekt.

Att inte upphandla en vara eller tjänst som enligt reglerna borde ha upphandlats är inte tillåtet, och kan medföra böter på upp till 10 miljoner kronor för den upphandlande myndigheten. Konkurrensverket har redan tagit 19 sådana ärenden till domstol.

Det finns en risk att ett oseriöst företag kan försöka att med mutor påverka en upphandlare att gå med på en sådan otillåten direktupphandling.

Oavsett vilken eller vilka metoder en oseriös aktör väljer för att fuska är syftet bakom agerandet alltid det-samma: att vinna fördelar för egen del, vilket snedvrider konkurrensen. En skev konkurrens kan leda till betydande merkostnader för samhället eftersom seriösa företag riskerar att slås ut. Genvägarna kan dock vara dyrköpta för de fuskande företagen:

- **Ett företag i vars verksamhet det förekommer givande av mutor eller andra typer av ekonomisk brottslighet kan uteslutas i kommande upphandlingar. Dessutom kan de ekonomiska fördelar som vunnits förverkas och företagsböter dömas ut.**
- **Om en upphandlande enhet har gjort sig skyldig till en otillåten direktupphandling drabbas även företaget som ingått det olagliga avtalet. Kontraktet kan förklaras ogiltigt och alla investeringar företaget har hunnit göra kan bli värdelösa.**
- **Ett företag som fälls för att ha del-tagit i en kartell riskerar att få betala konkurrensskadeavgift. Sådana böter kan uppgå till 10 procent av företagets omsättning. Personer i ledande ställning riskerar också att dömas till näringsförbud.**

Förebyggande arbete krävs för att komma till rätta med fusk och mutor. Här finns ett gemensamt ansvar hos såväl privata företag som offentliga aktörer.

Ett exempel på förebyggande arbete är när upphandlarna förses med information från Skatteverket om en anbudsgivare har obetalda skatter eller avgifter. På så vis kan oseriösa aktörer lättare uteslutas. Det är också nödvändigt att lyfta blicken och se kopplingar mellan korruption och andra typer av oegentligheter, som karteller, skattefusk och otillåtna direktupphandlingar. En sådan medvetenhet ökar upptäcktsrisken och gör det förebyggande arbetet mer effektivt. Fuskarna är mångsidiga. Då måste de upphandlande myndigheterna och kommunerna också sträva efter att vara det.

Mutor, korruption och andra oetiska handlingar som leder till att skattepengar hamnar i fel fickor ska inte accepteras. Att ha en nolltolerans mot denna typ av otillåten verksamhet är ingen utopi. Det är fullt möjligt. Sverige ligger bra till redan. Vi kan bli ännu bättre.

Dan Sjöblom, generaldirektör Konkurrensverket

Gunnar Stetler, överåklagare och chef för Riksenheten mot korruption

Ingemar Hansson, generaldirektör Skatteverket